

Üniversitesi : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Aralık 2016
ÖZET

Tabîbnâme, 18. yüzyılda Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın isteği üzerine Fakîr Ahmed Şeyhzâde tarafından yazılmıştır. Metin; alternatif tıp, eczacılık ve bitki bilim konularını içermektedir. Bu eser, birçok kaynağın günümüze ulaşmasını sağlayan Sultan I. Mahmud Han tarafından vakfedilmiştir. Eski tıp bilimindeki yaygın görüşte olduğu gibi bu eserde de birçok hastalığın sebebi olarak vücutta bulunan birtakım maddeler arasındaki dengenin bozulması gösterilmiştir. Bozulan dengeyi yerine getirebilmek için hekimler öncelikle dengesizliği oluşturması muhtemel maddenin eksikliğinin ya da fazlalığının teşhisini koyarlar. Sonrasında hangi maddenin hastaya şifa vereceğinin tahlilini yapar ve bu muayenenin ardından hastaya gerekli tedaviyi uygularlar. Bu içerikte yazılmış tıp kitapları bir dönem sonraki hekimlere kaynak niteliği taşımış ve günümüzdeki tıp biliminin temellerinin oluşmasında rol oynamışlardır.

Çalışmamız dört kısımdan oluşmaktadır: Giriş, Dil İncelemesi, Çeviri Yazı Metin ve Dilbilgisel Dizin. Giriş Bölümünde Tabîbnâme adlı eserin yazarı, konusu ve yazıldığı dönem hakkında bilgi verilmiştir. Metnin ilk dört varlığında yer alan giriş mahiyetindeki Arapça kısmın görselleri ve Türkçeye çevirileri bu bölümde yer almaktadır. İnceleme kısmında Tabîbnâme metninin biçim bilgisi, özellikleri ve söz varlığı ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Çeviri Yazılı Metin kısmında 70 varak 1456 satırdan oluşan metnin çeviri yazısı verilmiştir. Dizin kısmında Tabîbnâme metninde yer alan bütün biçim birimler dilbilgisi özelliklerine göre sıralanmıştır ve geçtikleri cümle ve satır numaralarıyla birlikte verilmiştir. Dizinde sözlük başı olarak kaydedilen tüm sözcüklerin hangi dile ait oldukları, Türkiye Türkçesindeki anlamları ve metinde geçen cümledeki anlamları verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tabîbnâme, Fakîr Ahmed Şeyhzâde, Alternatif Tıp, Botanik, Eczacılık.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Social Sciences
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ
Degree Awarded and Date : MA – Aralık 2016

ABSTRACT

Tabîbnâme was written by Fakîr Ahmed Şeyhzâde on the request of Nevşehirli Damat İbrahim Paşa in 18th century. This manuscript contains related topics as alternative medicine, pharmaceuticals and botanics. Manuscript has endowed by Sultan Mahmud Han the First, who is provided access many important knowledge sources as this one to last till today.

As the common opinion in old medicinal science, the main reason of many diseases is imbalance among some matters in human body. This opinion stays same in this manuscript. To balance this imbalance, physicians firstly diagnose the deficiency or excess of probable matter then they analyse the which matter can cure the patient and after this medical examination process, they apply the treatment to the patient. The books have written about similar contents as this one have played a great role of founding today's medicinal sciences and being sources of knowledge for physicians.

Our dissertation consists of four main sections: Introduction, Grammar Analysis, Transcribed Text and Grammatical Index. In Introduction section, information has given about Tabîbnâme's author, main subject and era that it was written in. First eight pages of this manuscript are written in Arabic language and their translations to Turkish are placed in the Introduction section. In Grammar Analysis section, there are information about morphological contents and vocabulary of Tabîbnâme. Transcribed Text section consists 140 pages (1456 lines) of transcribed text of manuscript. Index section contains all of the morphemes in Tabîbnâme and they are put in order according to their grammatical features with their line numbers. All index entries have been given with their lingual origins, meanings in Turkish and where they were mentioned in manuscript with their contextual meanings.

Keywords: Tabîbnâme, Fakîr Ahmed Şeyhzâde, Alternative Medicine, Botanics, Pharmaceuticals.